

Motion till riksdagen 2019/20:1828

av **Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S)**

Anställningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anställningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sedan 90-talet har otryggheten på arbetsmarknaden ökat. Tidsbegränsade kontrakt, bemanningsföretag och egenföretagande har blivit allt vanligare. Utvecklingen går mot en krympande kärna av tillsvidareanställda på heltid och en växande periferi av otrygga anställningar/uppdrag på deltid. Denna uppdelning skär genom arbetar- såväl som tjänstemannayrken. Men särskilt tydligt är detta inom kvinnodominerade tjänsteyrken. Inom handel och vård och omsorg arbetar nästan var tredje arbetare på tidsbegränsade kontrakt.

Avsaknaden av fasta jobb får allvarliga konsekvenser på såväl ett individuellt som ett samhälleligt plan. Den tidsbegränsat anställde saknar trygghet i sin försörjning och berövas möjligheten att planera och förutse sin ekonomi och sitt liv. Banklån, hyreskontrakt och socialförsäkringar är svårt att kvalificera sig för.

Tidsbegränsat anställda som kallas in ”vid behov” löper högre risk att sjukskrivas för stress än tillsvidareanställda. Oron över att inte bli inringd nästa gång hindrar personer från att uttrycka kritik eller gå med i ett fackförbund.

De senaste sju åren har tidsbegränsade anställningar, bemanningsanställningar och egenföretagande ökat. 100 000 personer är bemanningsanställda och 300 000 är egenföretagare. Inom offentligt finansierad verksamhet är det framförallt ”vid behovs-anställningarna”, som i regel är på allmän visstid och avlönas per timme, som utgör ökningen. Idag är nästan 150 000 tidsbegränsat anställda inom vård och omsorg och över hälften av dem är anställda på allmän visstid och kallas vid behov.

Orsakerna till ökningen ligger i privatiseringar och en allmän kostnadspress inom kommuner och landsting som en konsekvens av minskade skatteintäkter, men också i lagändringar som gjort det möjligt för företag att byta ut arbetskraft och på olika sätt

undslippa arbetsgivaransvar. 2008 infördes allmän visstid, en anställningsform som inte kräver att arbetsgivaren motiverar varför anställningen ska vara tidsbegränsad. 2009 infördes regelförändringar för F-skattsedel, som innebar att en person i praktiken kan arbeta för en och samma uppdragsgivare under lång tid, men utan den anställningstrygghet det innebär att vara anställd.

Egenföretagare står själva för sociala avgifter, som inbetalningar till pension och sjukförsäkring, samtidigt som rättsskydd vad gäller arbetsmiljö och arbetstid saknas. Detta behöver inte vara ett problem för vissa högspecialiserade yrkesgrupper som har en stark ställning på arbetsmarknaden, men för de allra flesta är detta en maktförskjutning från arbetsgivare till arbetstagare som medför stora risker för individen.

Anställningstrygghet och långsiktig personalplanering är nödvändigt för att upprätthålla kvalitet, kompetensförsörjning och personalhälsa i välfärden. Det är målsättningar som måste präglade all offentligt finansierad verksamhet, oavsett driftsform. Den höga personalomsättningen minskar kvaliteten på verksamheterna och riskerar medborgarnas tillit till välfärden. Därför behövs tydligare mål och verktyg för att personalplanera på central nivå i kommuner och landsting.

Otrygga jobb är ett hot mot den svenska modellen, eftersom maktbalansen mellan arbetsmarknadens parter rubbas. Riksdagen har ett ansvar att motverka otryggheten på svensk arbetsmarknad och värna styrkan i den svenska modellen. Nu behövs krafttag för att öka tryggheten på arbetsmarknaden.

Ann-Christin Ahlberg (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Gunilla Svantorp (S)

Paula Holmqvist (S)